СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 132. Джерзі Сіти, Н. Дж., пятниця, 9-го червня 1939. No. 132. Jersey City, N. J., Friday, June 9, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": Bergen 4-0237, — Тел. У. Н. Союзу: Bergen 4-1018, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРИВИТАННЯ КОРОЛІВСЬКОЇ ПАРИ

НАЙАГАРА ФОЛС. — Королівський поїзд, зложений з 12 вагонів, переїхавши міст, що розділяє Канаду від Злучених Держав, зупинився точно на тім місці, де королівський вагон стрінувся з розстеленим диваном, на якім стояла американська делеґація з англійським амбасадором. Із вагону виступив король, якому амбасадор Ліндсей представив секретаря Кордела Гола, що зчерги виголосив привітну промову. Король і королева були веселі і балакучі. Король зраджував деяку втому, а королева, не звертаючи уваги на довгу подорож, виглядала, начеб тільки що виїхала з дому. Сотки тисяч людей вийшли повитати англійського короля. Це перший раз в історії англійський король станув ногою на землю Америки, що колись була англійською колонією, а від 160 літ є незалежною державою. З Найаґари королівська валка удалась до Вашингтону, де наступить ширші приняття.

ЧУЖІ НАЦІЇ НЕЗАДОВОЛЕНІ ЗО СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

НЮ ЙОРК. — Представник чужих павільонів на Світовій Виставі в Ню Йорку, д-р Ніл Вен Ейкен, сказав, що всі, без винятку, чужі представництва крайньо незадоволені з адміністрації на Світовій Виставі і з тих клопотів, які вони мають з робітничими юніями. Незадоволення таке велике, що всі вони звинуть свої павільони на наступний рік, коли відносини цілковито не зміняться. А вже про іншу виставу на американській землі з участю чужинців не може бути й мови. Вен Ейкен говорив, що чужі держави взяли участь у тій виставі на запрошення президента Рузвелта. Отож вони сподівалися, що тут вони матимуть певне право екстериторіяльности. Тимчасом їх обовязують усі ті робітничі закони, що й американські фірми. А чужі держави, говорив він, хотіли в Америці показати своє мистецтво, свої оригінальні цінности, яких не могли виконати тутешні, хочби фахові робітники. Супроти того вони мусіли оплачувати високі юнійні ціни тутешнім робітникам, які сиділи цілковито безчинно, а роботу виконували спроваджувані з чужих країв фахівці. Бувало й таке, що спроваджені фахівці мусіли працювати надобовязкові години. Тоді і місцеві робітники сиділи „овертайм" і діставали за сидження півтори платні.

ЗГИНУВ МЕКСИКАНСЬКИЙ ЛЕТУН.

ВАШИНГТОН. — Відомий мексиканський летун, Франціско Сарабія, що відбув рекордову їзду між Мексиком Сити і Вашинґтоном, при повороті додому розбився. Його літак піднявся на хвилину вгору й упав у ріку Потомак коло Вашинґтону. Сарабія згинув на очах жінки і дитини, а також кількох мексиканських приятелів, які кинулись у воду, щоб його рятувати. Та це не помогло.

ПАНІ РУЗВЕЛТОВА ВІДЗНАЧЕНА ЮНІЄЮ „ВОРКЕРС ЕЛАЙЕНС".

НЮ ЙОРК. — Не звертаючи уваги на критику, що нюйорська юнія „Воркерс Елайенс" є вцілості контрольована комуністами і що навіть за державні гроші висилано для вишколу в пропаґанді людей до Москви, пані Рузвелтова взяла участь у „конґресі права на працю", влаштованім Воркерс Елайенс, а навіть приняла від цієї організації почесне членство.

ЛЯ ҐВАРДІЯ ВЕЛИТЬ АРЕШТУВАТИ ЕРІКСОНА.

НЮ ЙОРК. — Хоч повітовий суд у Квінсі випустив відомого ґазардника Еріксона на волю, не знайшовши в його поступованні правної вини, посадник Ля Ґвардія на адресу суду висказав кілька неприхильних висказів і звелів поліції його назад арештувати. При тім посадник заявив, що людей того типу не хоче мати в місті.

РАДИТЬ СКАСУВАТИ ТЮРМУ АЛЬКАТРАЗ.

ВАШИНГТОН. — Головний прокуратор Мурфі, що їздив недавно на захід, заявив, що тюрму недалеко Сан Франсіска, побудовану на камінистім острові, треба скасувати. Бо злочинці там замкнені стають гіршими, ніж були передтим. Непривітливий ґрунт острова, брак урожайної землі, скали і вода довкруги пригноблюють 300 замкнених там злочинців і вони цілими часами не думають про ніщо інше, тільки про чергові злочини.

НЕВТРАЛЬНОСТЕВИЙ ПРОЄКТ ПЕРЕПАВ У КОМІТЕТІ.

ВАШИНГТОН. — Проект нового невтральностевого закону, що мав би прийти на місце теперішнього невтральностевого акту та поширити права уряду, перепав одним голосом уже в самім конґресовім комітеті заграничних справ. Ті, що є за повну ізоляцію Америки, вважають це своєю перемогою.

Англійський король Юрій VI.

ГОЛЯНДСЬКІ ФОРТИФІКАЦІЇ.

Гурт журналістів у товаристві старшин звидів пограниччя Голяндії, щоб пізнати стан оборонних укріплень. Працюють над ними, днем і ніччю, здовж цілого східного та південного пограниччя краю. Також голяндське побережжя сильно укріплене.

ПРЕСТІЛ АТТИЛІ.

Італійський собор на острові Торчельо на одній із венецьких лягун святкує цими днями 1300-ліття своїх засновин. З цієї нагоди один з місцевих мешканців передав управі собору історичне крісло, що згідно з переказом належало до короля гунів Аттилі. Коли Аттиля зайняв Італію, він вибрав собі як столицю острів Торчельо і звідти розсилав свої жорстокі присуди. Він сидів на широкому різбленому камяному кріслі. Тепер цей престіл поставлять у соборі.

КИСЛЕ МОЛОКО УСУВАЄ ПЛЯМИ.

Кисле молоко не тільки дуже здорова пожива. Кисле молоко придається й до чищення плям. Коли, наприклад, ваша одежа заплямлена ржою, то можете легко вичистити її кислим (квасним) молоком.

ЧОМУ БІЛЬШЕ ХЛОПЧИКІВ У ЧАСІ ВІЙНИ?

Спостережено, що в часі війни родиться більше хлопчиків, як у мирних часах. До цього часу на це явище не було відповідного пояснення. Та саме цього року американський антрополоґ д-р Вилїем Ф. Петерсен заявив, що в часі війни жінки змушені більше працювати, як звичайно. Це приневолює їх вдихати більше повітря, а з повітрям кисня. А збільшення кисня в тілі витворює більше кислот у тілі. А присутність кислот у тілі впливає на запліднення так, що скорше з такого запліднення можна сподіватися хлопчика, як дівчинки. Однак цей погляд Петерсена потребує ще більше наукових дослідів.

КАРАТИМУТЬ НАГАЯМИ!

На 350 польських суддів 250 заявилися за те, щоби впровадити кару биття нагаями. І то публично. І за хуліґанські проступки по селах. Готові тепер змінити карний закон і цю кару впровадити в життя.

БАХІТ — НЕРЖАВІЮЧА СТАЛЬ.

Американський металюрґіст Оскар Б. Бах недавно видосконалив новий рід нержавіючої сталі. Цю сталь названо в честь Баха: бахіт. З бахіту можна все виробляти, що досі виробляли із звичайної сталі. Одначе бахіт і не ржавіє і дешевший як звичайна сталь. З бахіту та асбесту можна буде виробляти будівельний матеріял. Такий матеріял має основу з азбесту і тільки тоненьку плівку з бахіту.

ЯК ВИЛОВЛЮЮТЬ ГЕЛІЙ.

Гелій то дуже легкий та незапальний газ, і тому надається до повітроплавсвтва. В Злучених Державах та в Канаді він знаходиться у кількох місцях під землею. Є його трошечки і скрізь у повітрю. Щоб гелій можна відділити від решти повітря, то остуджують повітря до 300 ступнів нижче точки мерзнення на тепломірі Фаренгайта. Від такого великого холоду повітря перемінюється в таку рідину, як от вода, а гелій таки остається й на дальше газом. Так відділений гелій збирають в окрему посудину і віддають на вжиток у повітроплавстві або для лікарських потреб.

МАЛІ КУРКИ НЕСУТЬ ВЕЛИКІ ЯЙЦЯ.

Один з англійських щоденників в Едмонтоні, Алта., одержав недавно з місцевости Ановей, в Алберті, два великі курячі яйця, що важать по 3 унції, а в обемі мають по 5 і пів цаля. Згадані яйця знесли дві малі курки, породи Ґвайт Леґгорн. Ці курки несли по 2 великі яйця кожного тижня в зимі, одначе надіслані є найбільші, які вони знесли.

БУВШОМУ ПОСЛОВІ ЗАКИДАЮТЬ ХАБАРНИЦТВО.

На судовій розправі закинено бувшому асемблименові з Бруклина, Едвардові Морановi, що він, коли у ролі асемблимена, переводячи контролю в нюйорськім таксівковім бизнесі, взяв від одної компанії за свою „чемність" $35,000.

ВМЕРЛА ВІД ОБІЙМІВ.

У місті Моліні, в стейті Ілліной, сталася недавно сумна подія, коли 10-місячна дівчинка, Ненсі МекКріді кинулася в обійми свого батька-лікаря, що прийшов додому, й пробила собі черево операційним ножем, що припадково висунувся з батькової кишені. Д-р С. О. МекКріді каже, що він того дня вирізував операційним ножем нарив пацієнтові і відложив його на бік, у кишеню, щоб не дотикнувся інших, чистих лікарських знарядів. Пробита дівчинка вмерла.

ПОКАРАЛИ БРАТІВ-АДВОКАТІВ.

Суддя Ебс в Ошаві, Онт., покарав двох братів-адвокатів за образу суду й ордуванням автом без дозволу. Сини місцевого жида-купця старих лахів, Самуїл і Генрі Ченік, як адвокати боронили один одного на суді і при тому таврували свідків і поліцію „брехунами", наслідком чого обидва були покарані — Генрі $25 з коштами, а Самуїл також подібну суму без коштів.

ТОРОНТО БОЙКОТУЄ НІМЕЦЬКІ ТОВАРИ.

Голосами 14 до 5 міська рада Торонта (Канада) вирішила наложити бойкот на німецькі вироби. При тій нагоді міська рада дебатувала над політикою Гітлера, при чому між радними приходило до перепалок.

ПОТІХА ДЛЯ ТОВСТИХ.

Товсті люди є звичайно темою для жартів, але з ними не є так погано, як хто думає. Д-р Синклер, профисор медицини у Квінс університеті сказав у Торонті, що „людське сало" має для людини таке саме значіння, як грошеві ощадности, здепоновані в банку, які придаються на „слітний день".

Тіло людини є все забезпечене зо всіх сторін, якщо має резерву товщів, які доставчують цілому устроєві людини снагу на порушування „людської машини", а крім того відбивати атаки ріжних хижаків на здоровля. Це сказав учений на конвенції учених, отже має якесь значіння і потіху для всіх осіб, що носять на собі щедру „резерву" заощадженого сала.

ВИНОГРАД ЛІКОМ НА НЕРВИ.

Нервові люди повинні їсти багато винограду, бо від винограду успокоюються розстроєні нерви. Подібно ділає до певної міри і вино. Виноград має у собі багато вітамінів, мінеральні солі та трошки білковин.

НЕ БУДЕ ВІЙНИ В ЕВРОПІ ПРИНАЙМНІ ДО ОСЕНИ

БЕРЛІН. — Канцлер Гітлер покинув Берлін і відїхав у гори, до Берхтесґадену в Баварії. Звідтам керуватиме державними справами ціле літо. З пляну щодо літних вакацій заключають, що до листопаду Европа матиме спокій, бо до того часу Гітлер не зачне ніякої нової акції. До Берліну вернеться канцлер щойно у вересні й тоді допіра буде можна надіятись підготови до остаточної боротьби за Данціґ. Але і тут мабуть не прийде до якогось дійсно серіозного конфлікту. Рахують на те, що Польща вкінці таки погодиться по доброму на прилучення Данціґу до Німеччини, поробивши певні застереження щодо військових укріплень міста і т. п.

40,000 ШТУРМОВИКІВ У ДАНЦІҐУ.

ДАНЦІҐ. — У Данціґу зачнуться спортові змагання. Нічого в тім не булоб дивного, колиб пресова аґенція Гаваса не розголосила, що між тими, що прибувають до Данціґу на ці змагання, буде — 40,000 німецьких штурмовиків із Східних Прус, та що також прибуває до міста Віктор Люце, начальник штурмових баталіонів.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА ПІД САМОЮ ВАРШАВОЮ.

ВАРШАВА. — У віддалі 16 кільометрів від Варшави виколіївся поспішний поїзд Варшава—Рим, внаслідок чого розбилися цілковито два спальні вагони. Підчас цієї катастрофи згинуло 6 осіб, а 16 були ранені.

ДЕПОРТУЮТЬ ПОЛЬСЬКИХ ЖИДІВ.

ВАРШАВА. — Німецьке Ґестапо (тайна поліція) вигнало поза німецькі границі сотки жидів, що перебували в Німеччині на польські пашпорти. Далі подають, що 4,000 жидів у Німеччині, що є польськими громадянами, обовязані опустити Німеччину до трьох тижнів. Подібне жде ще яких 20,000 жидів. Та біда в тому, що Польща не хоче тих жидів пустити на свою територію. Ось тому ще від жовтня минулого року живе на польсько-німецькій границі в Збашині 3,700 жидів у концентраційних таборах, бо їх Польща не приймає. Також і тих жидів вигнала Німеччина як польських громадян.

РОЗВЯЗУЮТЬ І НІМЕЦЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ.

ВАРШАВА. — Польська преса подає, що в познанськім воєвідстві польська влада розвязала 29 німецьких товариств за протидержавну діяльність.

ЗНАВЕЦЬ МАЄ ЗЛІПИТИ СОЮЗ.

ЛОНДОН. — Вилїем Стренґ, начальник департаменту для справ центральної Европи в міністерстві заграничних справ, буде післаний до Москви, щоб допомогти бритійському амбасадорові довести до військового союзу — Англії, Франції й Советів. Стренґ є, кажуть, дуже зручним дипльоматом. Це завдяки йому Англія дала охорону Польщі. Тепер він буде старатись піти на руку Советам і загарантувати оборону Латвії, Естонії й Фінляндії, але тайним договором. А це тому, що згадані краї не хочуть такої оборони. Це ніби буде так, як є з Голяндією і Швайцарією, що також не хочуть оборони Англії, а тайно погодились на таку оборону. Совети дуже незадоволені, що до них не їде міністер закордонних справ, а тільки урядовець.

ПИШУТЬ, ЩО СОВЕТИ СПЕКУЛЮЮТЬ.

ВАРШАВА. — Польська преса незадоволена, що Совети гороїжаться і зволікають з військовим договором. Пише, що Совети хочуть піднести свій утрачений у світі престіж і використовують ситуацію, бо ніби їх Англія потребує. Тому ставлять високу ціну за свою участь у потрійнім союзі: Англії, Франції й Советів. Преса звертає увагу на те, щоб таки далі памятати, що Совети є загрозою, бо є звязані нерозривно з Комінтерном і його акцією поширювання комунізму в світі.

НОВИЙ КАЛЕНДАР ДЛЯ ПРАВОСЛАВНИХ.

ВАРШАВА. — Як відомо, польський уряд уже віддавна форсує заміну старого календаря на новий серед православного й греко-католицького населення. Цьому вторує і польська преса. Тепер ця преса доносить, що „на бажання людности" (так звичайно голоситься!) православний архиепископ Теодосій у Вильні дав благословенство на новий календар, який увійде в ужиття між православними молодецького повіту. Польська Аґенція Телеграфічна заповідає, що також і „православне населення Волині" домагається нового календаря.

ЗАБУВАЮТЬ, ЩО ПОДІБНЕ ЗРОБИЛИ З УКРАЇНЦЯМИ.

ЛЬВІВ. — Польський закон вимагає вже від кількох місяців, щоб на українській землі на всіх українських ґазетах були також польські написи. А тепер польська преса обурюється, що в Німеччині німецька влада наказала, щоб заголовки польських ґазет були подавані ще і в німецькім перекладі.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади нале ить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗНАМЕННИЙ ПЕРЕГЛЯД

Підчас так званого „Дня професійних і бизнесових жінок" на Світовій Виставі в Ню Йорку відбулася знаменна церемонія, яка була неначе переглядом величезної переміни в людськім розвою, якої часто люди, що живуть у цих часах, зовсім не добачують. Відноситься ця переміна до поступу, який за останні десятиліття зробила одна половина людського роду, жінка.

У той день на виставі відкрито в імені кільканадесятьох жіночих орґанізацій головну кватиру для карієрових тур для жінок, що має на цілі уможливити жінкам, які мають карієру, оглядати Ню Йорк, а головно його бизнесові й професійні центри. На тій церемонії проголошено ймення 12 найвизначніших жінок Америки, вибраних відповідною жіночою лавою зпоміж кільканацятьсот імен, предложених публикою по всьому краю. Власне ця листа найвизначніших жінок є незвичайно вимовним образом нашого часу.

Є в цій листі передовсім пані МекКормик, загранична кореспондентка великих американських часописів. Даючи їй відзначення як „жінці 1939. року", комітет величав її за докладність і ясність її донесень з розбурханої Европи, за сполучення в одну цілість правди, чесности й цікавого представлення справи. Відповідаючи на цей привіт, пані МекКормик сказала, що вона сама вважає факт, що вона є кореспонденткою великих ґазет, за доказ живого зацікавлення жінок подіями світу. Про це саме, на її думку, свідчать імена 12 інших вибраних жінок.

Між 12 визначними жінками є пані Рузвелт, що є визначною людиною без огляду на те, що вона є жінкою президента Злучених Держав; Айда Тарбел, визначна письменниця; д-р Флоренція Сабін, учена; Анна Ворбертон Ґудрич, професорка; Кері Чепмен Кет, керівниця руху за жіночу рівноправність; Елінор Белмонт, основниця опери; Марія Бірд, історичка; С. Джозефіна Бейкер, піонірка руху проти смертности дітей; Джорджія О'Кіф, малярка; Малвина Гофмен, різьбарка; Гелен Роджерз Рід, директорка реклями в ґазеті „Гералд Трибюн"; і Гелен Келер, що, не зважаючи на те, що вона сліпа й глуха від дитячого віку, стала визначною суспільною діячкою й публіцисткою.

Такі постаті видало зпоміж себе жіноцтво за літа останнього покоління, бо трицять літ тому жінки не то що не займали визначних становищ на ріжних ділянках людського життя, але навіть зовсім деякими ділянками не займалися. Ніщо й казати, що цей поступ приносить жінкам славу, але користь усьому людству, і жінкам і чоловікам. І тому щасливий нарід, у якому жінці відкрито ділянки людського життя нарівні з чоловіками.

ГРОМАДСЬКІ ВИБОРИ У ЛЬВОВІ

(Зразок польського безправства).

По селах Галичини вже проминули вибори до громадських рад. Про них була вже згадка. На день 21. травня 1939 були розписані вибори до громадських рад у містах Польщі. Між іншим — такі вибори відбулися теж у Львові, щоб вибрати 76 радних.

Багато справ має до узгіднення й кермування громадська рада. Все, що відноситься до перших прав людини та її потреб від опіки над дитиною аж до поселення, комунікації та охорони включно, полагоджується на области громадської ради. Тому то таких виборів не можна собі легковажити; хто хоче, щоб і його інтереси були узгляднені, чи то будуть інтереси станові, національні, чи соціяльні, мусить подбати про своє власне заступництво в раді. Не-своє представництво не обстане за чужими інтересами.

Але на нашому українському відтинку змішуються ще дуже яскраво інтереси національно-політичні з одного і другого боку, себто з боку українського і польського. На терені громад виступають в меншому вправді як у державі, але зате різькішому обемі всі противенства і пристрасті між двома народами, що тиснуться на одній теріторії. Пристрасті, що є вислідом глибокої ненависти й охоти знищити все, що непольське, підсичують найріжніші чинники (школа, костел, урядники, а головно преса) і то до такої міри, що в цілому краю, а головно у Львові, українцями страшать дітей польських. Загалом нема грізнішого ворога, як українці, хіба ще трохи німці Правда, на письмі можна тих українців представити слабшими, пишучи те слово в „лапках", але що зробити в говореному слові, де „лапок" не можна поставити?

Вибори! Гарна, демократична назва. Ввижається щось свобідне, щось таке, що підносить людину в її гідності, що шанує її волю. Та ба; коби то вибори — нехай би й такі, де людину заагітовують до безпамяті, але всетаки нехай вона сама рішається, за якою демаґоґією податися. А то **такі вибори, як у нас, то направду тратять усякий глузд.** Шкода нашої консолідації, що її заключили українці Львова без огляду на політичні, чи інші ріжниці. Шкода стільки зусиль і дисципліни, коли те все буде вивернене догори дном, а кінцевий вислід буде такий, що один чи другий брехливий письмака напише, що українців у Львові нема. Нема тих 60,000 українців, якими страшать цілу Польщу, які при всьому гнеті й перешкодах усе таки дають себе побачити і відчути на кожному кроці, в кожній ділянці!

Під якимиж гаслами йшли вибори у Львові?

Українці висунули тільки одне гасло: маємо виказати, скільки нас у тому місті, що кермує українським культурним, господарським і політичним життям; маємо виказати, що ми свідомий нарід, здисциплінований, що хочемо самі рішати про пекучі наші справи на области міста та про їхню черговість. Інших гасел навіть не можна було висунути, бо булиб не побачили світла дня.

Поляки, розбиті при тих виборах на чотири бльоки, ставили крім патріотичних гасел про „ойчизну", її міць, велич, соборність; крім представлювання грізної хвилини для д е р ж а в и (так, якби то міська рада мала якийсь вплив на ті справи крім патріотичних вигуків) особливо пересторогу своїх щодо українців. Накликали себе до консолідації (яка їм не вдалася), казали, що у Львові половина мешканців, то національні меншини, що „безнастанно пробують квестіонувати польскість міста"; що ті національні меншини у Львові, а то „жиди й русини з одною, тільки національною жидівською й одною руською зглядно українською листою, що обєднує всі їх суспільні частини, від крайної лівиці до крайної правиці". Накликували себе до виборів, бо обєднані українці в почутті сили „зголосили демонстраційно свої листи кандидатів у всіх виборчих округах". Так писали політичні мішанці, що складаються на правлячу в державі і львівському маґістраті, нібито „аполітичну" ґрупу О.З.Н. (Обуз зедночення народовеґо).

Найкрикливіше виступали католики, що назвали себе „Обуз католицько-народовий". Вони казали: „Вибори рішать чи в нашому місті удержиться дотеперішнє правління на ратуші (сити гол), чи наступить інше. Дотепер навіть не було спроб підняти боротьбу з чорною хвилею жидівства з ґетта. „Крізь пальці дивляться на зріст і роззухвалення в городі орленят, на стихію т. зв. „українську". Ще інші підшивалися під опікунів бідноти, якої в місті безліч, та обіцювали працю, хліб, добро.

Як наслухатися було того всього, то виглядало, що українці дійсно становлять у місті неабияку силу. Силу, сперту не тільки на числі, але й на значінні, навіть політичному в державі. Бо якже інакше розуміти кинене в останню хвилину гасло польських виборчих орґанізаторів, що розкидали летючки виключно з таким закликом: „Побіда Обозу католицько-народового — то побіда над „українським" сепаратизмом"!

В такій атмосфері все, що жило, дійсно затіснювалось і робило все, що тільки далося. **Діялися несамовиті речі,** такі, про які важко було і подумати наперед. Одже першусього якісь невідомі осібняки перевірювали виборчі списки, виставлені до прилюдного вгляду і, користаючи з постанови виборчого закону, що можна вимагати викреслення зо списку такого громадянина, який не має на це права, запропонували понад 20,000 громадян до викреслення. Булй між ними, правда, і поляки, але з українців мало хто залишився на списку. Щоправда, українці обстоювали за своїм правом і хто міг доказати безосновне викреслення, цей вернувся на список; але при самих виборах показалося, що багато з привернених знов викреслені, а навіть були нові скреслення, переведені вже після реченця, визначеного до остаточної провірки.

Кандидатом на радного може бути той, хто має сам право голосування у Львові, якщо за ним заявиться на письмі 100 виборців. Українські кандидати, а було їх 19, мали 150—200 підписів на листі, але вистарчило заквестіонувати право стільки підписаних, щоб не осталося 100 підписів і вже зголошена листа кандидата неважна. Правда, закон каже, що комісія має вівзати повновласника кандидатового, щоб доповнив знайдені браки, але цього не робили. Пощо бавитися! В той спосіб уневажнили 12 українських кандидатур, а залишили 7 і то не в найпевніших округах.

Всеж таки рішили українці йти до виборів у всіх округах, хоч їх голоси, віддані на кандидатів уневажнених лист, мали бути теж неважні. Треба було показати, що українці свого права у Львові не зрікаються.

Прийшла неділя, 21. травня. Від 9-тої години мав початися виборчий акт. Починається тим, що виборча комісія оглядає урну, чи вона в порядку приготована. Одначе в багатьох комісіях українські мужі довіря кандидатів не були допущені до того акту, бо...не було кому прочитати їхніх повновластей, писаних по українськи, до речі — потверджених головним виборчим комісарем. Щойно після довших ходів і пересправ, після поновних доручень з боку виборчого комісаря, засіли українські мужі довіря, коли вже голосування йшло повним ходом.

Приходили українські виборці, а тут одному по другому заявляє комісія, що він уже голосував. „Якже так — дивується виборець; яж тепер просто з дому". — „В нас записано, що ви голосували". І не було ради.

Або знов такий випадок. Стоять виборці перед комісією один за одним у черзі. Між ними український адвокат д-р Кость Паньківський. Підступає крок за кроком за своїм попередником. Нарешті його попередник уже дійшов до стола перед комісією.

— Яка ґодносьць? (яке імя) — питає комісія.

— Д-р Кость Паньківський, відповідає голос незнайомий правдивому д-рові Паньківському, що стоїть за ним.

— Вибачайте, добродію, — каже справжній Паньківський. То я є д-р Паньківський. Прошу комісію справдити.

— Ми не маємо обовязку. Зробіть самі вжиток.

Д-р Паньківський оглянувся, але вже не було з ким „робити ужиток", бо фальшивого Паньківського вже не було.

І нарешті рахують і рахують, від неділі до пятниці, коли це пишу, ждучи на вислід, але висліду ще нема. Польська преса проголосила, що не вийшов ані один українець, „а це доказує, що український елемент у Львові... без значіння".

Врешті польський елемент у Львові відідхне від страху. Нарешті, щойно виявилося, й українці повинні це зрозуміти, що їх у Львові — нема. Отже нема й мене, що це пишу. А може ще так головна виборча комісія якось дорахується і якийсь український радний таки вискочить... У нас усе можливе.

Х.

Львів, 26. травня 1939.

Чому Англія змагає до союзу є СССР?

(Для „Свободи").

Головною причиною того є невеликий (відносно) военний потенціял Анґлії і її союзниці Франції. Воно є так, що можна згодитися з думкою Сталіна, який недавно вивловився, що „Анґлія намагається витаскувати каштани з вогню совєтськими руками". Вияснить це порівняння цифр.

Загальне число людей, підготованих до военної служби, є таке: Анґлія — 5 міліонів, Франція — 10 міліонів, — разом 15 мілонів. Натомісць: Німеччина — 14 міліонів, Італія — 7 міл., — разом 21 міліон.

Число орґанізованих військових одиниць: 1) підчас оголошення війни Франція має напоготові: 36 дивізій, Анґлія 19 дивізій, разом 55 дивізій або приблизно 700 тисяч бойців. 2) Натомісць: Німеччина — 51 дивізій, Італія — 45 дивізій, разом 96 дивізій або приблизно 1,100 тисяч бойців.

Щодо розгортування нових формацій підчас мобілізації, то цифри є наступні: 1) Франція — 154 дивізії, Анґлія — 45 дивізій, — разом 199 дивізій. 2) Натомісць: Німеччина — 102 дивізії, Італія — 90 дивізій, — разом 192 дивізії. Якщо до того прилучити вище названі готові дивізії, то сила анґльо-французів буде рівною 2,200 тисяч бойців, а сила німецько-італійська — 2,500 тисяч бойців. Перевага є на боці тоталітарного бльоку.

Ще більше ця перевага стає безсумнівною, коли порівняти скількість матеріялу обох бльоків.

Гармати: Анґлія і Франція разом мають 11,000, Німеччина і Італія — 23,000.

Скорострілы: Анґлія і Франція — 45,000, Німеччина й Італія — 80,000.

Повзи (бойові вози): Анґлія і Франція — 3,500, Німеччина й Італія 6,500.

Отже матеріяльна сила німецько - італійського бльоку приблизно два рази перевищає таку силу бльоку анґльо-французького.

Питання є, наскільки може допомогти Анґлії й Франції союз із Советами? Матеріяльно їх сила ніби збільшиться 1½ як не 2 рази (тяжко підрахувати точно, скільки сил Совети можуть залишити в Европі, вважаючи на ніпонську небезпеку для них в Азії). Але чи не буде для анґльо-французів союз з Советами такою підтримкою, якою є шнур для вішальника?

Н е щ о д а в н о відбувшийся „конґрес всесоветської комуністичної партії" висловився: „капіталізм не може бути зліквідований шляхом експорту революції в ту чи іншу країну. Робітнича кляса нашої країни не експортує революції. Але вона своїм прикладом може прискорити наспівання і завершення революцій в інших краях". І далі: „Наша країна вразі потрібности виступить для того навіть і зо збройною силою. То буде справедлива війна, якої метою буде увільнення народів від власти капіталу. Для розвязання тої висвітньо - історичної задачі треба всіляко зміцнювати нашу червону армію і червону фльоту".

І на таку армію Анґлія Чеймберлина і Черчіла числить, як на певну допомогову силу. От справді, як кажуть у нас на селі: „коли Біг схоче покарати, він відіймає у людини розум!"

Полковник Рубич.

Парадокс.

— Знаєте, на бенкеті в панства Ф. я сидів між славним поетом і багатим промисловцем.

— Про щож ви з ними говорили?

— З поетом про гроші, а з промисловцем про літературу...

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА
В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.
Частина третя.

(98)

Щоб іще більше утвердити в тій думці литовців і приспати Москву надією на союз з нею, підчас побуту литовського посла в Бакчисараю. Девлет-Ґірей, не запросивши його ні разу до стола, гостив Атанасія Нагого, відказував на Литву, хвалив мсковського царя, жалував того, що добра згода з московським володарем нарушилася була походом турків на Астрахан, упевнював, що татари йшли поневолі, обіцював на будуче жити з московським володарем у згоді, в дружбі, по братерськи і разом іти війною на спільного їх ворога, литовського володаря.

— Я — сказав тоді Девлет-Ґірей Атанасієві Нагому в присутності явласького бея й одного мурзи, що брав постійно подарунки від московського царя — я вмисно вів турків так, щоб їм не велося: я так робив з братерської любови до твого володаря, мого наймилішого брата і найвірнішого приятеля.

Слова Девлет-Ґірея були передані Нагим у Москву в ґрамоті, післаній спеціяльним гонцем; і той гонець повторив, бувши очевидцем, відрадні вісті, що цілий Крим ладиться на весну до війни з Литвою, а явласький бей післав від себе до царя і впевнював, що все сталося його заходом, та просив для себе подарунків від московського володаря.

І справді, у цілім Кримі зимою, хоч усі знали, що на весну буде похід, думали, що хан поведе орду воювати литовські землі. В Москві також так міркували, хоч князь Михайло Воротинський, старий ворог татарів, осмілювався говорити, що не належить вповні успокоюватись, довіряючи запевненням хана і вістям, присиланим з Криму.

В квітні 1571 року хан несподівано скликав свій курилтай і заявив, що похід буде не на Литву, а на Москву.

— Я — сказав він — умисно не говорив того нікому, щоб наш вроог, московський князь не довідався і не приготовився до оборони. Нападемо на нього нагло. В його державі біда і нелад — і голод і помір на людей; ліпших своїх воєводів він сам повбивав; тепер у нього осталася дрянь. В нас є їхні люди, що. поведуть нас бродами і манівцями до самої Москви. Візьмемо Москву, спалимо її, зруйнуємо цілу московську державу, як ми ніколи ще не руйнували. Памятаєте, як вони, невірні, зачувши, що в нас на хліб недорід і на людей помір і на худобу зараза, задумували в таку пору йти на нас, хотіли наш кримський юрт покорити, як покорили Казань і Астрахан. Але великий пророк затьмив розум їх, помішав мислі їх... Тепер на нас черга прийшла. І в них така тепер біда, яка тоді була в нас. Не будьмож ми такі дурні, як вони тоді дурні були. Зробім з ними те, що хотіли з нами зробити вони, та не вміли.

Мурзи були одушевлені. В цілім Кримі вість про те, що похід буде на Москву, а не на Литву, принята була з одушевленням. Пробудилася зараз стара вражда, старе чувство досади через утрачену власть на Росії. Кудеяр вислав своїх новохрещених наперед до Окула і Урмана з порученням, щоб вони ждали його з ханом на Злинськім полі коло теплого Миколи. Два тижні потім він вирушив у похід сам, а волід за ним ішов хан з ордою. В день самого виїзду Девлет-Ґірея зо столиці на списі, вбитій у стіну огорожі бакчисарайського двірця, появилася голова ворога його Акмамбета, після святого хресту — Федора. Девлет-Ґірей, налякавши обітницею передсмертних мук, придержав його в тюрмі до свого виїзду, а потім сказав: „Я не Іван московський, щоб мені тішитися муками людей", і казав відрубати злочинцеві голову.

IV.

Татарський напад.

Кудеяр, у товаристві двох руских зрадників, з віддітом пятьох тисяч татарів, ішов вперед через ногайські степи муравським шляхом. Великі юрби ногайців зїздилися з усіх усюдів на муравський шлях верхи, з сагайдаками і луками за плечима і вели з собою багато коней про запас. Похід мали відбути трьома дорогами: одні мали були злучитися з ханською ордою, другі, звернувши з муравського шляху, переправитися через Донець і, дійшовши до заселених місцевостей, нищити середні пограничні землі московські, а треті мали були йти на схід, через Тиху Сосну, Тотудань до Дону, на рязанські землі. В них був однаковий плян: всі мали палити русскі оселі, нищити засіви, вбивати людей, а ліпших ловити на аркан і вести в полон. Вони не мали назначеного реченця укінчення походу: хто встигне скорше ніж другий, наробить спустошень, нахапає бранців, той і вернеться, коли схоче додому, в свої степи.

(Дальше буде).

З ДНЯ

НАДУЖИВАННЯ СВОБОДИ.

Секретар нюйорського стейту, Майкел Волш, сказав у промові з 4. червня ц. р., що причиною багатьох лих, які діються сьогодні на світі, є те, що люди надужавають свободи. У своїй поведінці й у своїх вданнях вони не беруть під увагу моральних чинників, не застановляються над тим, що можна робити, а чого ні, тільки мають на увазі виключно свої забаганки й роблять те, що хочеться їм робити. З такого поступовання виходить шкода для окруження й остаточно мусить знайтися хтось, що ту розперезану свободу мусить укоротити.

Так приходить до диктатури. Секретар Волш виразно підкреслив, що в тоталітарних краях у той спосіб прийшли до влади диктатори. Диктатура це реакція на цю надуживану свободу, говорив він.

НАША ВОЛЯ ОБМЕЖЕНА.

В дальшій промові Волш доказував, що наше життя, наша воля, є обмежені певними природніми, соціяльними законами, яких ми не сміємо переступати. Без тих законів немислимий лад і порядок у збірнім житті людей. Переступаючи ці закони, ми нищимо цей порядок, викликуємо хаос, нелад і спихаємо цілу суспільність до руїни.

Тому, користуючись особистою волею і свободою, ми всі повинні брати під увагу не лише наші забаганки, наші особисті інтереси, але також добробут і інтереси загалу, серед якого живемо. Повинні думати, що „можна робити", а не лише, що „хочемо робити".

ПРО ЦЕ ВЖЕ ПИСАЛОСЬ.

Треба зазначити, що про це згадували ми і писали нераз у нашій пресі. Та це така важна справа, що не шкодить до неї час до часу знов вертатись. А-ле такий підхід, який учить, що наша воля обмежена й ми не повинні робити всього, що нам подобається, — деякі люди таврують „диктатурою", а навіть „фашизмом". „Ви будете мені приказувати, що робити?", скаже вам неодин розперезаний хаотик, коли зробите йому завваґу, що чогось не можна робити. „Тут не диктатура, а демократія", ще додасть.

НИЩИЛЬНИКИ СУСПІЛЬНОГО ЛАДУ.

Попри відорваних хаотиків і отаманчуків є в Америці (і в інших краях) цілі, добре зорганізовані політичні кола, які підкопують кемократичний лад саме тим, що поширюють думку про повну, цілковиту, необмежену свободу одиниці. Вони роблять це свідомо, з великим вирахуванням. Усяку спробу запровадити суспільну дисципліну вони таврують „диктатурою"; всяку спробу покласти край надужиттю чи то в прилюдних промовах, чи в друкуванні книжок та часописів, чи у фільмах, літературі, мистецтві і т. п., вони, ті нищильні кола, відразу таврують таке змагання як спробу запровадити фашизм, чи націзм. Вони хотілиб, щоби була необмежена свобода друкувати те, що їм вигідно; щоб вони могли в розперезаний, нечесний спосіб нищити своїх противників. Вони хотілиб необмеженої свободи в друкуванні і продажі книжок, щоб мати можність підкопувати наші теперішні моральні засади своєю сороміцькою „літературою" чи сороміцьким „мистецтвом".

ЧОМУ ВОНИ ЦЬОГО ХОЧУТЬ?

В той спосіб вони хочуть підкопати ті моральні підмурівки, на яких побудований теперішній суспільний лад, а тимсамим хочуть розвалити цей лад і на його місці побудувати свій власний. З тих то причин ті нищильні кола зчиняють страшний вереск, коли влада розважє їм якусь перевертну організацію, або закриє їх нищильний часопис. Але заразом під небеса вихваляють жорстоку диктатуру Сталіна, яка в Совєтах до тла винищила всі політичні партії, крім своєї, комуністичної. Вони завзято виступають проти визиску американського капіталізму, але заразом обороняють нещасний визиск совєтського державного капіталізму. Вони стають в обороні одного засудженого на тюрму робітничого провідника в Америці; але ні оком не моргнуть, коли Сталін розстрілює десятки старих революційних провідників.

Тим комуністичним нищильним колам помагають отверто і замасковано десятки інших, посвоячених кол. Всі вони верещать про „повну свободу", про „переваґу прав людини над правами держави". Ось таким поступованням вони підкопують справжній демократичний устрій в Америці й підготовляють шлях до справжньої диктатури.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

Виступ українців у Мінесотському університеті.

В суботу, 27. травня, відбувся цілоовечірній виступ українців в університетському театрі. Це перший раз трапилося, що на цій сцені виступала група, що не належить до університету.

Клюб українських студентів при Мінесотськім університеті рішив дати українську програму з метою створити грошевий фонд для допомоги студентам українцям. Університетський уряд дуже прихильно поставився до цієї думки й дозволив ужити для цієї цілі сцену університетського театру. Хор та клюб танцюристів, що є при українській православній церкві св. Михайла в Мінеаполісі, зголосились дати даром двогодинну програму, щоб тим допомогти українській студіюючій молоді. Треба зазначити, що це не перший раз члени цих організацій зголоджувались виступати безкорисно, даючи свій час і працю для доброї цілі, зокрема для інформації американської публики про Україну.

Програма складалася з 3-х актів, у яких спів хору, під умілим керівництвом о. Павла Корсуновського, переплітався з танцями. Місцевий артист-скрипак Іван Денис, як завше, чудово відіграв кілька куснів на скрипці. Присутні були захоплені й не спішили навіть розходитись після того, як програму закінчено.

Тиждень перед виступом, на запрошення університету, пані Грановська влаштувала з місцевого боку дуже вмілу виставу українських народних виробів у книгозбірні університету. Ця вистава буде на домагання уряду університету продовжена до кінця червня ц. р.

Присутній.

—o—

АСТОРІЯ, Л. АЙ.

Ювилейне Свято 1-го відділу ОДВУ.

І мови рідної річки
Злились в одно широке море,
Дзвенять по рідному пташки,
І степ по рідному говорить.

Таких прекрасних слів нашого поета Олеся вжив комітет у летючках до наших місцевих та позамісцевих громадян, щоб заінтересувати їх ювилейним святом 1-го відділу ОДВУ в нашій місцевості, що відбулось у суботу, 27 травня ц. р., в домівці Українського Демократичного Клюбу в Асторії.

Свято започаткував коротенькою промовою до численно зібраної публики та запрошених гостей теперішній предсідник відділу, п. І. Сидор, і передав провід у руки п. В. Череватюка, як першого предсідника тогож відділу в нашій місцевості.

Сам концерт започатковано відіграннням американського гимну орхестрою п. М. Сербенського з Ню Йорку, а згодом пописом українського Хору „Думка", під проводом п. Скоробогача, теж із Ню Йорку.

Потім наступив доволі обширний звіт з цілої десятьлітньої праці відділу, його надбань та матеріяльних користей, починаючи від його оснування в 1929 р., а скінчивши на згаданім ювилейнім святі.

З протоколярних записок відділу показалося, що першими ініціяторами в оснуванні так званої „Військової Організації", а тепер „Організації Державного Відродження України" в Америці, були в нашій місцевості: проживаючий тепер у Ню Йорку п. П. Задорецький, покійний уже нині Д. Бурдига, К. Лисюк, Е. Кривень, В. Череватюк та п. М. Максимович.

Першим предсідником у нашому відділі був п. В. Череватюк, його заступцем був п. Н. Дайсак, секретарював п. Задорецький, скарбником був п. М. Галан; покійний Д. Бурдига та І. Драла увійшли в члени провірної комісії.

Теперішніми урядниками є: Іван Сидор, голова; Г. Василик, заступник; А. Климишин, скарбник; секретар М. Беля; Е. Кривень, В. Череватюк і п. І. Кубарик — члени ревізійної комісії; п. М. Левицький, організатор, а п. В. Гельнер представник нашого відділу в Окружній Управі ОДВУ в Ню Йорку.

Праця наша впродовж десятка літ не обмежувалася виключно на добровільним оподаткуванні наших членів, але ми входили в безнастанний контракт з іншими нашими товариствами, як Українським Демократичним Клюбом, Українською Жіночою Громадою в Асторії, Відділом 5 У. Н. С., Українським Молодечим Клюбом, а остаточно з Українським Золотим Хрестом, який у нашій місцевості щойно недавно зорганізувався.

Крім того впродовж десяток літ ми влаштовували тут час до часу ріжні підприємства, балі, віча, концерти, пікніки та просвітні відчити, з котрих увесь матеріяльний дохід призначували не лише визвольній боротьбі, але й іншим нашим установам у рідному краю, як приміром: „Просвіті", „Рідній Школі" українським інвалідам, тощо. Впродовж десятьох літ на поміч Рідному Краєві ми зібрали $3,609.30. За той самий час на ріжні народні цілі вислали з нашої місцевости $3,535.58. В місцевій касі до дальшої розпорядимости лишається $73.72.

Про самий наш концерт, а згодом баль, без перебільшення можна сказати, що відбувся надсподівано задовільно.

Про ідеольогію нашої організації промовляв у нас п. Е. Ляхович; про обовязки наших громадян супроти помочи Рідного Краю говорив предсідник місцевого нашого політичного Клюбу п. В. Врублевський; промовляв коротко член головної управи ОДВУ п. Леськів; пописувався згаданий вже український хор „Думка"; відспівала нам мов соловейко „Ой, казала мені мати, тай наказувала" панна Каришин з Ню Йорку; знаменито грав наш молоденький гармоніст, синок гром. Левинців з Асторії; при акомпаніяменті пані Ляхович виступав молодий, але талантливий наш скрипак Левицький, син відомих місцевих родичів.

Одним словом, згаданий наш концерт випав краще, ніж ми самі сподівалися. Наша публика і цим разом дописала. Самої грошевої збірки підчас концерту було $32.25, не числячи вступу та інших доходів.

Зложили по $1: Е. Ляхович, В. Гельнер, М. Беля, М. Левицький, А. Левинець, І. Марко, Г. Василик, В. Перій, Н. Табака, І. Підгірний, І. Кубарик, п. Колосівський, М. Сербенський, В. Череватюк, Е. Кривень, М. Домирецький, І. Сидор, А. Мартин, В. Загоруйко, М. Заровенний; решту зібрано дрібними, що загалом зробило $32.25.

Михайло Беля, секр.

—o—

ГЕМТРЕМК, МІШ.

Звертаймо увагу на молодь і українську школу.

Українська іміграція в Америці зробила дуже багато добра для старого краю. Ми вислали звідси велику суму грошей до рідних сіл і містечок, до рідні, а також як допомогу українським інституціям чи українській справі взагалі. А коли поглянемо на наші церкви по наших громадах, чи на наші запомогові організації, чи на наші Народні Доми, то побачимо, що ми вложили багато грошей і труду також і в розбудову нашого життя в Америці.

Але є одна велика помилка в нашому житті. Ми замало думали про молоде, тут роджене покоління. Тепер усі питають, як одиниці так і організації, де наша молодь? Чому вона не приступає до наших організацій? Бо виходить, що так довго стоїть у наших організаціях, як довго за неї платять родичі.

Фактом є, що 50% старшої молоді, що є в Америці з нашої крови, вже для нас пропали. А тепер треба рятувати молодше покоління. І то, на мою думку, головно цілоденними українськими школами. Не дурім себе, що можемо далі вчити тутешню молодь на такий лад, як це досі ведеться у вечірніх наших школах. Правда, краще, що є такі школи, ніж би не було ніяких. Але й то правда, що те знання, яке наша дітвора з тих шкіл виносить, не є вистарчальне. Навіть тоді, коли та дитина по українськи співає чи танцює, чи навіть читає. Ми мусимо і в нашому українському житті в Америці користати з дерева знання і дерева життя. І притому памятати, що без української Церкви не вдержиться і українське життя в Америці. Наше життя мусить бути надхнене любовю і чуттям до своїх найближчих, до своєї рідні, до своїх приятелів, бизнесменів, професіоналістів і т. д., що є нам рідними. Те все мусить бути защіплене замолоду. І то своєю українською школою.

А що значить українська школа, це знаємо добре в нашій громаді, де така школа є під зарядом сестер ЧСВВ. І то вже від 1928 р. Зпочатку була це вечірня школа, від двох років є цілоденна, від першої до шестої кляси, з правом публичности. Маємо в ній 80 дітей з чотирма сестрами. А пята учить раз на тиждень української мови для старших і дорослої молоді.

Тепер наша молодь добре зорганізована, молодечі товариства мають поважне число членів, а хлопці й дівчата поводяться чесно й морально. А церква, хоч простора, то кожної неділі битком набита молоддю, що нема її де поміститися. Так, що сама молодь уже зложила $1,000 на будову нової церкви. Наша молодь також забавляється. Але як? У салях готелів, що є першорядні. І завжди залишає по собі добру славу. А це також щось значить.

І у нас є ріжні партії. Але якось живемо разом, одні до одних ходимо, свої організації попираємо. Молодь патріотична, а заслуга в тому у великій мірі — українській школі. От був зїзд молоді в Дітройті. Щож булоб з цього зїзду, як би не було там молоді з Гемтремк?

Ось ті думки піднощу, щоб ними звернути увагу нашого громадянства і наших народних установ на ваґу своєї школи. Бачу, що з такої школи, яка є в нас, є велика користь. Це пізнати наглядно на нашому молодому поколінні, що виходить з цієї школи.

Йосиф Крупка.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЕМБРИДЖ, ПА. Піврічний мітинґ Бр. св. Василія Вел., від. 161., відбудеться в суботу, 10. червня, точно в 5. годині пополудні, в льокали під ч. 600 Гленвуд Еве. Проситься всіх членів вирівняти свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. Член, не явившися, заплатить штрафу 50 ц. в уряднік 1 дол. — Антін Підуфалий, секр.; Андрій Стефанович, предс.; Василь Ясиницький, кас.

НОВА КОРОЛЕВА МОРЯ.

„Квін Елизабет", новий корабель лінії Кюнард, на викінченні в корабельних доках у Клайдбенку, в Шотляндії. Він має 1,030 стіп довжини, себто 10 і пів стопи більше ніж його „сестра", „Квін Мейрі".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ІДЕМО НА ВИСТАВУ!

Подаю до відома, що з нашої громади, Ансонія, Конн., поїде до Ню Йорку в дні 18. червня б. р. 5 босів з 160 особами, що хочуть бути учасниками Українського Дня на Світовій Виставі. Збираються ще замовити шестий бос, бо є дальші зголошення. Як на нашу невелику громаду, це поважне число.

Григорій Патинок,
Ансонія, Конн.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

БРИДЖПОРТ, ПА.

Виказ жертв на Народний Дім в Остапю, пов. Скалат.

Зложили: о. М. Мартинюк $31; по $15: Ю. Кушнір, І. Довгань; по $10: М. Козак, М. Вовк, М. Калинович, К. Сарабун; по $5: А. Козак, О. Сарабун; К. Муштук $3; по $2: М. Панчак, І. Влох, Й. Бабій; по $1: Ф. Горін, Д. Цейтон, Е. А. Данилик, Т. Чарневи, А. Флисак, Т. Мартиняк, о. д-р В. Клодницький, Й. Буката, П. Борис, І. Корело, Л. Балицький, А. Антін, Т. Харів, А. Рейтар; по 50 ц.: Лаврів, Е. Щапик, К. Гриник, О. Ковальський, М. Польовий, Т. Польовий, М. Кацінський, С. Хандога, М. Кобилянський, В. Фечук, Й. Вобель, Й. Перешлюк, М. Росоловський, С. Готра, Ю. Телішевський; І. Матушевський 30 ц.; по 25 ц.: О. Бояновський, О. Драфанчук, А. Білінський, І. Готра, І. Пуказ, Т. Павлишин, М. Пахолок, П. Макогон, Н. Задорецький, П. Гуль, В. Федорик, М. Данько, І. Стахів, П. Харів, А. Федовський, Ж. Перфюм; дрібними 20 ц. З театральної вистави $7.73. Разом $153.73.

Комітет просить односельчан, котрі ще не зложили жертв, щоби поспішили, бо збірку не будемо довше продовжувати, як до липня.

Л. Сарабун, секр.

—o—

ФІЛЬДЕЛЬФІЯ, ПА.

На поміч раненим Січовикам Карпатської України.

Катедральна парохія укр. прав. церкви св. Володимира в Філядельфії разом із сестрицтвом св. Ольги попри свою церковну працю не забувають також і про народні цілі. При кожній нагоді переводять збірки на потреби Рідного Краю, як на інвалідів, на Музей Визвольної Боротьби в Празі і ін.

Останніми часами переведено збірки на поміч раненим Січовикам Карпатської України. На панахиді за Т. Шевченка зібрано $17.15, на панахиді за Ольгу Басараб зібрано $22.85, на панахиді за поляглих у боротьбі Січовиків Карпатської України зібрано від парохіян $33.70. На тій самій панахиді члени ОДВУ, члени ЧХ-ОДВУ і бувші Січові Стрільці, які виступали в параді підчас панахиди, зложили від себе по $1: М. Максимюк, д-р П. Дубас, Т. Свистун, С. Сеньків, М. Ворончак, М. Волошанський, Й. Михалюк, І. Банах, М. Рутецька, С. Мілян, В. Канюка, С. Ялечко, Т. Рибачок, О. Ситкевич; по 50 ц.: П. Мельник, Г. Грищишин, М. Пасічник. Разом члени трьох товариств зложили $15.50. Сестрицтво св. Ольги дало зо своєї каси $10; п. Йосиф Ваврів жертвував $1.

Всі жертви разом роблять суму $103.20. Гроші вислано через Обєднання на призначену ціль.

о. Іван Савчук.

—o—

БАЛТІМОР, МД.

На народні цілі.

Гром. Йосиф Приймак переслав через Обєднання $7 з призначенням: $5 на січових стрільців з Карпатської України, а $2 на пропаганду української справи в Америці.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. Дарахівщина, від. 275., відбудуться в гали церковній при Сусекс і Ґрін вул., в суботу, 10. червня, в годині 8. вечором. Проситься членів і члениць, як місцевих так і позамісцевих, прибути на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Рівнож проситься принести тікети на баль, котрі були роздані, а не розпродані, і забрати свої дивіденди, котрі ще не забрали, та вирівняти свої вкладки перед піврічними зборами, щоби урядники могли здати чистий рахунок зо свого діловодства. Довгуючі, не явившися, будуть безпроволочно наражені на суспендовання. Отож ще раз прошу і напоминаю переглянути це оголошення і взятися всі як один до діла. — С. Рибак, рек. секр.

ПІТСБУРҐ, ПА. Піврічні збори Тов. Рогатинщина, від. 376., відбудуться в неділю, 11. червня, точно в 2. годині пополудні, в домі під ч. 2114 Тустин ул. На зборах має вибратися комітет щодо ювилейного пікніку, а також є інші справи до полагодження. Отож проситься всіх членів і члениць прибути на збори. Не явившийся член чи члениця заплатить 50 ц. кари. — Уряд.

ГВАЙТСТОВН, Н. Й. Піврічний мітинг Тов. Просвіта, від. 129., відбудеться в суботу, 10. червня, в 8. год. ввечір, в домі тов. Миколи Мрикало, 146-36 — 22 Ев. Обовязком членів прибути на означений час, бо є важні справи до полагодження. Неявившийся член підлягає карі після статута. — М. Мрикало, предс.; М. Баран, кас.; М. Дзярський, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Піврічні збори Тов. Запорозька Січ, від. 317., відбудуться в неділю, 11. червня, по Сл. Божій. Проситься всіх членів прибути на означений час, вислухати справоздання з цілого півріччя та вирівняти свої залеглости. При цій нагоді проситься приєднати і привести на збори бодай по одному членові, як дар для відділу і У. Н. Союзу. — Й. Бойко, предс.; М. Дидик, кас.; Р. Пристай, секр.

ДЕШЕВО.

На краєвій виставі винахідників у Шікаґу Анджеліна Ор показувала нові непромокальні панчохи й парасолю з дешевого паперу, яку можна відкинути по одноразовім ужитті.

ЯК КОЗАКИ ЗДОБУВАЛИ ВАРШАВУ

За часів Хмельницького у Швеції настав новий король, Карло Ґустав. Він задумав відновити стару війну проти Польщі. Зо шведами в союзі був князь Семигороду. Це був союз протестантських держав проти католицьких — Польщі й Австрії. Шведський король і семигородський князь сподівались опертися на протестантах у Польщі та Литві, що дуже терпіли від католиків, як і православні від католицької польської шляхти й уряду. Шведський король і семигородський князь задумали зєднати собі і Хмельницького, що здавна переговорював із Семигородом і Швецією, заохочуючи їх проти Польщі. Коли Москва чимраз виразніше стала ломити переяславську угоду, Хмельницький постановив злучитися із Швецією та Семигородом не лише на те, щоб визволити українців до решти зпід Польщі та щоб увільнитися від Москви.

Коли шведи зайняли всю північну Польщу, поляки постаралися розсварити Москву зо Швецією, обіцяли московському цареві, що виберуть його польським королем. Так довели до того, що Москва з Польщею заключила перемиря і почала війну зо шведами. Поляки хотіли довести до того, щоб і Хмельницький зірвав союз зі шведами, та це їм не вдалося. Хмельницький мав уже доволі досвіду, що варт приязнь з Москвою і Польщею.

В 1656 р. (два роки після переяславської угоди) Хмельницький заключив союз зо Швецією: обіцяв шведам помагати військово проти кожного їх ворога, хочаб і проти Москви.

Зпочатком 1657 року почато спільними силами України, Семигороду та Швеції війну проти Польщі, проти волі Москви. Сам Хмельницький був уже настільки хорий, що не міг узяти особисто участи в поході. Вислав київського полк. **Ждановича** з трьома полками. Колиб ця війна була вдалася, був би прийшов кінець Польщі. Під козацьку владу дісталися би були західні українські землі і вся Україна булаб визволилася зпід Москви.

Серед глибокої зими семигородський князь Ракоцій з 30-тисячним військом перейшов Карпати коло **Прислопу** та через **Сколе і Синевідсько** прийшов до **Стрия** у перших днях лютого. За кілька днів злучилося його військо з козацькими військами: київським, білоцерківським, переяславським полком і добровольцями. Командант тих козацьких військ, полковник Жданович, був визначним співробітником і дорадником Хмельницького. Брав участь у дипльоматичних переговорах і їздив у посольстві до Царгороду, був послом у Польщі, поляки були його арештували. Рік пересидів у твердині в Замості. Заступником Ждановича в уряді ґен. обозного був славний винницький полковник Іван Богун, що відзначився багато разів у війні проти Польщі.

Жданович із військом у січні 1657 вийшов із Білої Церкви та на Бар ішов до Галичини. По дорозі зупиняли його великі сніги, козаки мусіли кинути вози і перекласти все на сани. Та потім знову прийшли теплі вітри і дощі, сніг стопився, треба було знову спроваджувати вози. „У козаків такий звичай у війні, — писав тодішній угорський старшина — що кожний їздець має малий візок із харчами. У поході ті вози їдуть з обох боків, а посередині піхота; коли треба, ті вози служать їм за шанці, завдяки тим возам вони дуже сильні і про них кажуть, що нема в світі війська зручнішого у закладанні шанців, як козаки".

Коло 10. лютого перейшов Жданович попри **Львів** і десь за **Стрием** злучився з Ракоцієм. Звідси обєднана армія рушила проти поляків. Під **Самбором** прийшло до перших боїв, одначе **польське військо уступило за Сян.** Під **Перемишлем** Ракоцій сподівався рішального бою. Союзники уставилися так, що на лівому крилі станули козаки, посередині семигородська піхота й артилерія, на правому боці Ракоцієва кіннота. Поляки уступили на **Ярослав.**

Тоді Ракоцій рушив на **Краків.** Там він сподівався осягнути польську корону. По дорозі не було сильніших військ противника і козацько-семигородська армія ішла без перешкоди далі. Українці, семигородці, волохи старалися випередити одні одних, скоріше дійти до польської столиці. Та тут уже стала підупадати дисципліна у війську. Всеж Ракоцій **зайняв Краків, рушив за Вислу,** щоб далі поширювати свою займанщину. Тут уже польський король Іван Казимир мав більше прихильників і війна ішла з ріжним щастям. Козацький загін напав на містечко Раків, одначе тамошня залога заскочила козаків і вирубала до ноги 400 людей. Два тижні лежали по вулицях непоховані трупи. Зате козаки знищили зовсім друге місто Іваниська. Військова дисципліна попсувалася тут іще більше. „Доходило до того,— оповідав очевидець — що на полі показався заяць або інша дичина, то не тільки козаки, а і старшини кинувши всякий порядок, кидалися за звіриною, так, що часом і більше хоругов гонило за заяцем".

Під **Сандомиром Ракоцій зійшовся із шведським королем Карлом Ґуставом. Шведського короля витав теж від своїх полків Жданович.**

На воєнній нараді постановили, що шведи і Ракоцій перейдуть на правий бік Висли, щоб очистити тамті землі від польського і литовського війська. Переходили під Завихостом спеціяльно збудованим мостом. Тут старалися сперщу здобули Замостя, одначе твердиня була сильно укріплена. Далі пішли на **Люблин.** При облозі особливо визначилися козаки і місто піддалося. Та в місті була пошесть, треба було чимскорше уступати. Союзники перейшли на північ під Луків і Венґрів проти польських військ. Звідси одна частина пішла **під Варшаву, також і козаки,** друга на **Берестя.** Берестейська залога зпочатку борнилася, попалила навіть передмістя, та після першого наступу піддалася 17. травня. До міста ввійшло українське і семигордське військо.

Жданович щойно тут виявив свій політичний і організаційний хист. Передовсім завів дисципліну у війську, під карою смерти заборонив палити оселі, нищити населення. Розумів, що він уже на українській землі, яку треба шанувати. Виступав як **намісник гетьмана Хмельницького,** порозсилав на всі боки універсали та запевнив з а б е з п е к у і приязнь усім тим, що признають владу запорозького війська. Завдяки **Ждановичеві** шляхта пінського повіту вислала до Чигирина своїх послів і **присягнула на вірність козацькій державі.**

Тимчасом зайшли зміни. Шведський король замішався у війну з Данією і мусів тому багато свого війська забрати з Польщі. Ракоцій пішов зайняти місце Карла Ґустава, щоб опанувати другу столицю Польщі, **Варшаву.** Зажадав, щоби козаки йшли з ним. Козаки не хотіли йти, бо не бажали покидати такого доброго стратеґічного і комунікаційного пункту, як Берестя. Всеж перемогло зобовязання для семигородського князя. Хоч неохотно і вже з меншим військом, бо частина розбрилася, Жданович помагав далі Ракоцієві.

Під Закрочином переправилися війська через Вислу. Цю переправу зобразив сучасник Дальберт і Перелле на мідериті. На першому пляні мідериту видно частину обозу, сторожу, розсипаних їздців, далі на Вислі вузький міст, збудований на човнах і по ньому довгим вужем ідуть війська. Напис згадує полководців військ, між ними й Антона Ждановича.

19. вересня 1657 р. союзна українсько - шведсько - семигородська армія **здобула Варшаву.** Може з того часу походить козацька пісня: „Підемо в чисте поле, на Варшаву, здобудемо китайки та на славу".

Та це вже був вершок успіхів семигородського князя. Карло Ґустав покинув його зовсім, старався теж перетягнути до себе козацьке військо. У Ракоцієвому війську ще більше підупала дисципліна, харчів не було зовсім, кинулася якась пошесть, що дня вмирало багато вояків. Польські війська зближалися звідусіль.

Ракоцій зажурився, почав **відступ.** Зпочатку посувався здовж Висли. Козаків із Ждановичем було вже лише 8 тисяч, усеж це була найкраща частина Ракоцієвої армії. Від Завихосту Ракоцій хотів вертатися на Галичину. Козаки швидко переправилися тут човнами через Вислу, потім сказали, що переправлять і Ракоція, одначе мусить платити по червінцеві за коня, по пять за віз. Тоді вояки стали кидати у Вислу худобу й іншу добичу, яку забрали в поляків, бо бачили, що не зможуть відвезти, а лишати для ворога, було прикро — писав шведський посол.

Поляки напирали все більше, тому Ракоцій рішився відступати вже не на Карпати, а на Поділля і Молдаву. Провід перейняли козаки. Жданович дістав приказ від Хмельницького вертатися скоро, тому приспішував похід. У Замості Жданович видістав кількох козаків, що були в польській неволі кілька літ. Далі пішов на Томашів і **Раву Руську.** Тут уже здоганяли їх польські стежі. В бою під Равою Руською згинув славний козацький полковник Ференц Рац. Під **Магеровом** на переправі поляки побили обози Ракоція. На якімсь фільварку боронилася сотня козаків і її розбили. Поляки наступали завзято, бо були чутки, що Ракоцій везе велитенські скарби. Під **Жовквою** на болотах мало не захопили князя, та він зручно уступив на **Куликів.** Та підчас переправи багнами мусів залишити частину обозу: яких дві тисячі возів, чотири парадні ридвани, кілька гармат, багато волів, коней, овець.

Далі війська скорим походом перейшли попри **Львів на Полтву, Красне, Глиняни, Гологори, Зборів, Озірну, Тернопіль, Залізці, Чорний Острів аж до Межибожа.** Козаки все йшли попереду, віде не спинялися. Колиж Ракоцій вимагав, щоби затриматися та битися з поляками, Жданович відповів: „У козаків така вдача, що поки голі, нічого не мають, то хочби як хотів затримати їх у таборі, не затримаєш. На власну руку вибігають у найдальші околиці, щоб знайти якусь добичу. Колиж вози повні добичі, тоді ніяк не наженеш їх до бою. Тільки і думають, щоб відставити додому те, що здобули''. І князеві радив не починати бою, лише йти в Україну на відпочинок, де дістане свіжу поміч. Жданович уже не міг помагати князеві, бо козаки збунтувалися, вони загрозили Ждановичеві смертю, якщо він буде далі помагати Ракоцієві здобувати польське королівство. Козаки провідали, що Богдан Хмельницький доживає вже останні дні, тому боялися нової завірюхи по його смерті. Хотіли бути в Україні.

Жданович оставив Ракоція і пішов із своїм військом в Україну. Ракоцій залишився на краю козацької держави, в Чорному Острові. Мав іще доволі власного війська, одначе був у чужій для нього землі, зрештою поляки набунтували проти нього татар, тож утратив зовсім охоту і про оборону вже не думав. Як тільки окружили його поляки невеликим військом, він згодився скапітулювати — за величезний окуп, міліон двісті тисяч злотих одержав свобідний відворот у Семигород.

Коли Жданович вернувся додому, Хмельницький покликав його перед себе. А що гетьман і без того вже був дуже хорий, так цей похід козаків і його оборот поділав на нього, що він схвилювався, його вдарив параліж, відібрало йому мову і до 6-тьох днів **помер, 27. липня 1657 року.**

Відвідини.

— Мамусю, дозволь мені піти сьогодні до цирку, просить малий Петрусь.

— Алеж, коханий, не потребуєш іти до цирку, коли тета Мелася приходить до нас у відвідини...

— Прошу дуже, ввійдіть! — каже сусід до сусіда.

— А той пес не кусає?

— Власне я сам цікавий. Маю його щойно від рана.

—o—

— Хто там так дзвонить? Що сталося?

— Прошу пані, вашого чоловіка пеерїхав трамвай на смерть! — відповідає голос зза дверей.

— Дивіться! А я так перестрашилася; думала, що знову прийшов екзекутор за податки.

Аргумент.

Пані Маруся купувала перед Великоднем мештики. Вибирала довго, врешті рішилася на мешти із крокодиляної шкіри.

— Я купилаб ті мештики, але боюся, що вони будуть перемокати?

— Алеж, пані! — впевнював купець, — чи чули ви колинебудь, щоб крокодиль мав воду під шкірою?...

